

# SPILLETS REGLER

## **ALENE I VILDMARKEN**

Det er torsdag aften. Aftensmaden er spist, og opvasken er sat over. Familien er rykket fra køkkenet til stuen, hvor kaffen står på bordet sammen med småkagerne. Alle har fundet deres pladser i sofaen, lænestolen og sækkestolen foran fjernsynet. Kopperne er fyldte, og vi er klar til endnu et afsnit af *Alene i vildmarken* på DR.

Efter en lang dag i skolen og på arbejdet er det skønt at se på nogle andre, som prøver at klare sig godt. Men der går ikke længe, før vi har gjort deltagernes konkurrence til vores egen. Vi analyserer deres psykologiske tilstand, kloger os på laksefiskeri og diskuterer ivrigt diverse led- og snitskader, før vi finder vores favoritter og håner alle, som er uenige med os. Allerede kort inde i afsnittet er stuen opdelt i lejre, og alle krummer tæer af fryd, når de andres favoritter, nedbrudte af sult og ensomhed, trykker på jeg-vil-hjem-knappen, mens den, vi selv holder med, forhåbentlig står alene tilbage i sin interimistiske grenhytte.

Reglerne i konkurrencen *Alene i vildmarken* er simple: Klar dig selv længst muligt. Sidste mand eller kvinde vinder. Men programmet er også en ret underlig konkurrence. Når jeg spiller badminton med min søster, gør vi det efter tydelige regler på en bane, der er ens

overalt i verden, og selv om verdensstjernerne spiller bedre, gør de det ikke væsentligt anderledes end os.

I *Alene i vildmarken* er der hverken point, vedtaget teknik eller afgrænset bane. Deltagerne skal i princippet bare vente. Og vente og vente og vente. En konkurrence i tålmodighed lyder ikke som en seermagnet, men formatet virker, fordi deltagerne mangler nærende mad og tørt tøj, og behovet for ordentlig søvn snart fuldstændig overdøver deres mangel på tålmodighed. Som navnet antyder, er det heller ikke hvor som helst, deltagerne får testet deres tålmodighed.

Langt oppe i Norge møder moderne konkurrence-tv den naturlige konkurrence, evolutionen, som har formet livet på Jorden, lige siden de første tegn på liv opstod for næsten fire milliarder år siden. Vi er så langt, som vi kan komme fra poolen, dobbeltsengene og det behagelige mexicanske klima i TV3's realityprogram *Paradise Hotel*. Tværtimod er ressourcerne i vildmarken få, og de håbefulde udvalgte konkurrerer mod nogle bogstavelig talt umenneskeligt gode hjemmehold. Igen-nem hundredtusindvis af år har fugle, fisk, træer og alle de andre lokale planter og dyr nemlig tilpasset sig det barske miljø perfekt.

Evolutionsteorien blev beskrevet af den engelske biolog Charles Darwin for første gang i bogen *Arternes oprindelse* fra 1859. Teorien forklarer intet mindre end Jordens enorme mangfoldighed af dyre- og plantearter som resultatet af nogle ofte meget lange udskilningsløb, hvor deltagere med nye, tilfældige mutationer hele

tiden kommer på banen. Den, der har en mutation, som giver en fordel, vinder før eller senere.

At et sådant løb indimellem kan blive afgjort meget hurtigt, blev hele menneskeheden smerteligt opmærksom på i 2020-22, hvor sundhedsmyndighederne løbende fortalte om nye mutationer af covid-19-virussen, som forsøgte at omgå de forholdsregler, vi og vores immunsystem indførte for at dæmme op for den.

Andre gange er der tale om en benhård konkurrence mellem dyr eller planter, hvor vinderen sikkert, men meget, meget langsomt rydder alle andre genetiske variationer af vejen. Ude i skoven og hjemme i bedet nyder kun den hurtigst voksende plante solen, mens den på alle måder overskygger - og dermed dræber - sine brødre og søstre og fætre og kusiner, der ikke kan vokse lige så højt. De hurtigste fugle fanger det meste af maden og laver måske også de smarteste tricks. Et trick giver godt nok ikke umiddelbart mere mad, men hvis tricket hjælper med at få en mage, så giver eksempelvis den hvidhovedede havørns saltomortaler pludselig rigtig god mening.

## **BESKIDT, BRUTALT, KORT**

Ligesom med evolutionsteorien er princippet bag *Alene i vildmarken* et langt udskilningsløb i et fjendtligt miljø, hvor deltagerne må tilpasse sig i løbet af få dage eller bukke under i forsøget. Heldigvis har de en afgørende fordel. Mens fiskene og alt andet liv har udviklet sig på baggrund af tilfældige genetiske mutationer, som *kan* være en fordel, men ikke partout er det, så omgår en

deltager i tv-programmet den naturlige selektion med alverdens opfindelser og udstyr - i hvert fald indtil fiskestangen knækker, nettet revner, soveposen bliver våd, og strygestålet er brugt op.

Konkurrencer kan både stå mellem hold og individer, og deltagerne i programmet er på en måde slet ikke alene, før fiskestangen faktisk knækker. Fiskestangen og alt det andet udstyr er derimod centrale medspillere for vildmændene m/k i konkurrencen mod vildmarkens hjemmehold. Udstyret har deltagerne som oftest ikke fremstillet selv, og selv hvis de ville, kunne de sandsynligvis ikke finde ud af det. Uanset hvor ensomme de føler sig, har de altså et imponerende hold i ryggen - alle de mennesker, der kom forud for dem med opfindelser, der har gjort livet lettere.

Vores evne til at samarbejde er en af menneskedyrets største fordele i konkurrencen mod snart sagt alle andre arter. I *Alene i vildmarken* synes deltagerne sikkert, at de har det hårdt nok, som det er, men hvis ikke de kunne 'samarbejde' med deres udstyr, ville deres liv derude være endnu mere beskidt og brutalt og sikkert meget, meget kort.

Beskidt, brutalt og kort. De tre ord har jeg hugget fra den engelske 1600-talsfilosof Thomas Hobbes, der mente, at mennesket overladt til sig selv stort set med det samme ville begynde at slås mod andre for at overleve. Beviset havde Hobbes fundet uden for sin gadedør i de drabelige borgerkrige, som hærgede England i hans samtid. For at forhindre krig i fremtiden foreslog Hobbes, at menneskene skulle slutte sig sammen i forplig-

tende fællesskaber, for eksempel stater, til gengæld for fred og sikkerhed.

Andelsbevægelsen i Danmark er et klassisk og hyl-det eksempel på, at et forpligtende fællesskab ikke kun omfatter stater, men også noget så lokalt som Brugsen nede på hjørnet. I hvert fald startede andelsbevægelsen med andelsbrugsforeninger i anden halvdel af 1800-tallet, og snart blev 'andel' en form for trylleord, der førte til en bølge af andelsslagterier, andelsbanker og mange andre andele over det ganske land.

En af de mest udbredte grene af bevægelsen blev andelsmejerierne. Det første blev etableret i Hjedding i Vestjylland i 1882, og i løbet af de næste årtier gjorde gårdmænd fra Gedser til Skagen vestjyderne kunsten efter. Ideen var simpel. Markedet krævede smør af god kvalitet, men kvalitet koster, og for at kunne konkurrere på kvaliteten slog gårdmændene sig sammen og byggede lokale mejerier, som de i fællesskab ejede og leverede deres mælk til.

## **MED TANDSMØR, TAK**

Når gårdmændene fik egne mejerier, kunne de producere bedre smør, og det hjalp dem især i konkurrencen mod de rigere herregårde, der hidtil havde haft den bedste og dyreste teknologi for sig selv. Men de nye mejerier gjorde ikke bare gårdmændene konkurrencedygtige i Danmark. Det nye smør var så godt, at de kunne eksportere det, og i England udkonkurrerede dansk smør det franske, der hidtil havde domineret det angelsaksiske marked.